

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

КАБАКЧИЕВИ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 8812/07 г.)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

6 май 2010 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

06/08/2010

Това решение е окончателно при условията, посочени в чл. 44, ал. 2 от Конвенцията, но може да претърпи редакционни промени.

По делото на Кабакчиеви срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ като Отделение в състав:

Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), *председател*,

Ренате Йегер (Renate Jaeger),

Карел Юнгвирт (Karel Jungwiert),

Раит Марусте (Rait Maruste)

Марк Вилигер (Mark Villiger),

Изабел Беро-Лефевр (Isabelle Berro-Lefèvre),

Здравка Калайджиева, *съдии*,

и Клаудия Вестердик (Claudia Westerdiek), *секретар на Отделението*,

след проведено закрито заседание на 30 март 2010 г.,

се произнесе със следното съдебно решение, постановено на същата дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба срещу Република България, подадени на 2 септември 2003 г. пред Съда на основание на чл. 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (“Конвенцията”) от руската гражданка г-жа Олга Тимофеева Кабакчиева (“първата жалбоподателка”). През м. ноември 2006 г. нейните синове – г-н Александър Кабакчиев (“вторият жалбоподател”) и г-н Христо Кабакчиев (“третият жалбоподател”) – български граждани, се присъединяват към производството пред Съда.

2. Жалбоподателите се представляват от г-жа С. Маргаритова-Вучкова – адвокат, практикуващ в град София. Българското правителство („правителството”) е представлявано от своя агент, г-жа М. Димова от Министерството на правосъдието.

3. На 26 март 2007 г. Председателят на Пето отделение решава да изпрати уведомление до правителството за жалбата. Съдът решава също да се произнесе едновременно по допустимостта и по съществуването на жалбата (чл. 29, ал. 3).

4. Предвид факта, че първата жалбоподателка е руска гражданка, с писмо от 12 април 2007 г. руското правителство е приканено да вземе отношение, ако желае, съгласно разпоредбите на чл. 36 от Конвенцията. Руското правителство не се възползва от тази възможност.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО

5. Жалбоподателите са родени съответно през 1917, 1947 и 1957 г. и живеят в София.

6. През 1993 г. наследниците на собствениците на апартамент допреди национализацията, който съпругът на първата жалбоподателка закупува от държавата през 1968 г., завеждат дело за реституция срещу последния с настояване за декларация, че сделката от 1968 г. е била нищожна и следователно собствеността върху апартамента следва да се възстанови на първоначалните собственици отпреди национализацията.

7. На 18 октомври 1995 г. Софийски районен съд уважава реституционния иск.

8. След обжалване на 14 юли 1997 г. Софийски градски съд отменя решението на районния съд и отхвърля исквете на собствениците отпреди национализацията.

9. Наследниците на собствениците отпреди национализацията подават касационна жалба.

10. С окончателно решение от 22 февруари 1999 г. Върховният касационен съд отменя решението на Софийски градски съд и потвърждава решението на Софийски районен съд. В резултат на това правото на собственост на съпруга на първата жалбоподателка върху апартамента е обявено за нищожно и недействително.

11. Не става ясно какъв е бил броят на съдебните заседания в хода на производството.

12. На 6 май 1999 г. съпругът на първата жалбоподателка почива. Първата жалбоподателка и двамата ѝ сина (вторият и третият жалбоподатели) се явяват негови наследници.

13. На 20 май 1999 г. първата жалбоподателка, която не е страна по производството в периода 1993 – 1999 г., подава молба за подновяване на производството, като заявява, че съгласно Гражданския процесуален кодекс тя е трябвало да бъде упомената като страна, тъй като е съсобственик на една втора част от спорния апартамент и решението от 22 февруари 1999 г. е със задължителна сила за нея.

14. Вторият и третият жалбоподатели също стават страни по това производство, като встъпват на мястото на баща си в качеството на негови наследници.

15. С решение от 30 януари 2001 г. Върховният касационен съд отменя решението от 22 февруари 1999 г., подновява делото и го дава за повторно разглеждане на друг състав на Върховния касационен съд. Съдът установява, че в нарушение на разпоредбите на Гражданския процесуален кодекс първата жалбоподателка не е била страна в производството в периода 1993 – 1999 г.

16. Върховният касационен съд провежда най-малко две съдебни заседания – едно на 15 май 2001 г. и едно на 6 ноември 2001 г., като първото заседание е отложено по молба на първата жалбоподателка.

17. С решение от 13 ноември 2001 г. Върховният касационен съд отменя решението от 14 юли 1997 г. и връща делото на Софийски градски съд за ново разглеждане.

18. Първото съдебно заседание в Софийски градски съд е насрочено за 27 май 2002 г. и е отложено по молба на първата жалбоподателка. Следващото съдебно заседание е проведено на 6 февруари 2003 г. След това се провеждат не по-малко от три съдебни заседания – на 13 март 2003 г., на 20 ноември 2003 г. и на 9 февруари 2004 г., като първото се отлага поради нередовно призоваване на третия жалбоподател, който междувременно е сменил адреса си.

19. На 1 март 2004 г. Софийски градски съд отменя решението на Софийски районен съд от 18 октомври 1995 г. и решава да върне делото в Софийски районен съд за ново разглеждане.

20. На неустановена дата през м. март или м. април 2004 г. наследниците на собствениците отпреди национализацията обжалват пред Върховния касационен съд, който провежда съдебно заседание на 11 март 2005 г. С решение от 24 март 2005 г. Върховният касационен съд отменя решението на съда на по-ниска инстанция и подновеното дело се прехвърля за разглеждане на Софийски градски съд.

21. Софийски градски съд провежда съдебно заседание на 14 ноември 2005 г.

22. На 9 януари 2006 г. Софийски градски съд постановява, че сделката от 1968 г. е нищожна, предвид обстоятелството, че спорният апартамент в значителна мяра е превишавал жилищните нужди на семейството на жалбоподателите, определени съгласно тогавашната нормативна уредба.

23. На 21 февруари 2006 г. жалбоподателите обжалват решението. Първото съдебно заседание е насрочено за 18 април 2007 г., но е отложено по молба на първата жалбоподателка. На 20 юни 2007 г. е проведено следващо съдебно заседание.

24. С решение от 9 юли 2007 г. Върховният касационен съд потвърждава решението на предходната инстанция.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО

25. До м. юли 1999 г. българското право не предоставя правни средства за защита по отношение на продължителността на гражданското производство.

26. През м. юли. 1999 г. е въведена нова процедура – “жалба за бавност”, по реда на чл. 217а от Гражданския процесуален кодекс от 1952 г., който е в сила до 2007 г. Съгласно тази разпоредба всяка от страните може да подаде жалба до председателя на по-горния съд, ако

е засегната от бавното разглеждане на делото. Председателят на горестоящия съд може да даде разпореждания за ускоряване на производството.

ПРАВОТО

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 6, АЛ. 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

27. Жалбоподателите се оплакват, че продължителността на производството е несъвместима с изискването за „разумен срок“, предвидено в чл. 6, ал. 1, от Конвенцията, която гласи:

„Всяко лице, при решаването на правен спор относно неговите граждански права и задължения ... има право на ... гледане на неговото дело в разумен срок, от ... съд ...”

28. Правителството оспорва това твърдение.

29. Съдът отбелязва, че по сходни дела, при които е била уважена молбата за подновяване на производството и в резултат на това спор със същия предмет е бил разгледан повторно и решен окончателно в рамките на подновеното производство, при определяне на периода, който следва да се вземе под внимание, Съдът се придържа към периода преди и след подновяването на производството (вж., наред с много други източници, *Павлюлинец срещу Украйна (Pavlyulynets v. Ukraine)*, № 70767/01, §§ 41 – 42, 6 септември 2005 г.). При все това от общата продължителност Съдът изважда периодите между приемането на окончателни решения със задължителна сила и тяхната отмяна в хода на извънредно производство, тъй като в рамките на това време не е бил поставен на разглеждане съдебен спор с предмет граждански права и задължения (вж., наред с много други източници, *Павлюлинец срещу Украйна*, цитирано по-горе, § 41 и *Ярославцев срещу Русия (Yaroslavtsev v. Russia)*, № 42138/02, § 22, 2 декември 2004 г.).

30. Производството по настоящото дело започва на 16 февруари 1993 г., когато е заведен искът срещу съпруга на първата жалбоподателка, и приключва с решението на Върховния касационен съд от 22 февруари 1999 г. На 20 май 1999 г. първата жалбоподателка подава молба за подновяване на производството, която е уважена на 30 януари 2001 г. Подновеното производство приключва на 9 юли 2007 г., когато Върховният касационен съд се произнася с окончателно решение по въпроса. На това основание, като се придържа към съдебната си практика при определяне на периода, който следва да се вземе под внимание, Съдът смята, че периодът от 20 май 1999 г. до 30 януари 2001 г. следва да се извади от общата продължителност на производството, тъй като в рамките на този период националните

съдилища не са гледали спор за определяне на гражданските права и задължения на жалбоподателите, а са решавали дали да подновят производството или не.

31. Поради това продължителността се отчита за периодите от 16 февруари 1993 г. до 22 февруари 1999 г. и от 30 януари 2001 г. до 9 юли 2007 г.

32. При все това Съдът отбелязва, че нито един от жалбоподателите по настоящото дело не е бил страна по делото от 1993 – 1999 г., като същите са се присъединили към производството след подновяването. В тази връзка Съдът отбелязва, че в неговата съдебна практика при намеса на трети страни в гражданското производство се прави следното разграничение: при участие на жалбоподател в производство пред националния съд само в собствено качество, периодът, който следва да се вземе под внимание, започва да тече от същата дата, докато, ако жалбоподател е заявил намерението си да продължи производството като наследник, той може да предяви оплакване за пълната продължителност на производството (вж., наред с много други източници, *Садик Амет и други срещу Гърция (Sadik Amet and Others v. Greece)*, № 64756/01, §§ 18 – 20, 3 февруари 2005 г. и *Скордино срещу Италия (Scordino v. Italy) (№ 1)* [ГК], № 36813/97, § 220, ЕСПЧ 2006-V).

33. По настоящото дело всички жалбоподатели са наследници на съпруга на първата жалбоподателка, срещу когото е образувано производството. Вторият и третият жалбоподатели стават страни по подновеното производство като наследници на покойния си баща, докато първата жалбоподателка участва в собствено качество, като съсобственик и наследница на спорния имот (вж. параграфи 12 и 13 по-горе). Това е достатъчно основание съдът да счита, че и тримата жалбоподатели имат право да се оплакват за целия срок на производството.

34. В този смисъл периодът, който следва да се вземе под внимание, е приблизително дванадесет години и шест месеца, през които делото е било разгледано от три съдебни инстанции.

А. Допустимост

35. Правителството твърди, че жалбоподателите не са изчерпали действащите вътрешноправни средства за защита, тъй като не са подали “жалба за бавност” (вж. параграф 26 по-горе).

36. Жалбоподателите отговарят, че въпросната жалба не би представлявала ефективно средство за защита, тъй като делото се е забавило най-много пред Върховния касационен съд.

37. Съдът вече е установил, че “жалбата за бавност” може да бъде ефективно средство, но следва да се отчетат конкретните обстоятелства по всяко дело (вж. *Стефанова срещу България*, №

58828/00, § 69, 11 януари 2007 г.) и как ще се повлияе общата продължителност на производството от прилагането на това средство (вж. *Кунчева срещу България*, № 9161/02, § 40, 3 юли 2008 г. и *Цвятков срещу България*, № 2380/03, §§ 30 и 31, 22 октомври 2009 г.).

38. По настоящото дело Съдът отбелязва, че “жалбата за бавност” е въведена едва през м. юли 1999 г. Поради тази причина тя не би могла да бъде използвана за наваксване на забавата отпреди въпросната дата (вж., наред с много други източници, *Джангозов срещу България*, № 45950/99, § 52, 8 юли 2004 г. и *Рачеви срещу България*, № 47877/99, § 67, 23 септември 2004 г.).

39. По отношение на периода след м. юли 1999 г. Съдът отбелязва, че делото се гледа от Софийски градски съд между 13 ноември 2001 г. и 1 март 2004 г. – за период от около две години и четири месеца, като през това време две от съдебните заседания са насрочени през интервали от осем и девет месеца (вж. параграфи 17 – 19 по-горе). Вярно е, че за да постигнат ускоряване на производството при тези обстоятелства, жалбоподателите са могли да прибегнат до “жалбата за бавност” като средство. При все това Съдът не е убеден, че това средство за защита би повлияло ефективно на общата продължителност на производството поради следните причини:

40. Първо, производството в най-добрия случай би се ускорило с няколко месеца, което не обхваща всички периоди на забавяне.

41. Второ, Съдът отбелязва, че освен забавянето при Софийски градски съд, делото още два пъти се забавя значително пред Върховния касационен съд (вж. параграфи 20 и 23 по-горе). Предвид факта, че по-горен съд няма, а “жалба за бавност” се подава до председателя на “по-горния съд” (вж. параграф 26 по-горе), е под въпрос дали жалбоподателите всъщност са разполагали с тази съдебна мярка, за да преодолеят забавянето на делото пред Върховния касационен съд. Правителството до момента не е представило никакви примери за нейното успешно прилагане при такива обстоятелства.

42. Трето, делото се забавя с приблизително три години в резултат от решението на Софийски градски съд да върне делото в Софийски районен съд за ново разглеждане – това решение е намерено за неоснователно и е отменено от Върховния касационен съд (вж. параграфи 19 и 20 по-горе). По отношение на цитирания период не може да се приеме, че “жалбата за бавност” е представлявала ефикасно средство за съдебна защита (вж. параграф 25 по-горе и съответно *Гивезов срещу България*, № 15154/02, § 38, 22 май 2008 г.).

43. С оглед гореизложеното и предвид конкретните обстоятелства по делото, “жалбата за бавност” не представлява ефикасно средство за съдебна защита, което е следвало да бъде изчерпано по смисъла на чл. 35, ал. 1 от Конвенцията. Поради тази причина възражението на правителството се отхвърля.

44. Съдът също така счита, че оплакването на жалбоподателите относно продължителността на производството не е явно

необосновано по смисъла на чл. 35, ал. 3, от Конвенцията и не е недопустимо на други основания. Следователно трябва да бъде обявено за допустимо.

Б. По същество

45. Съдът припомня, че разумната продължителност на производството следва да се преценява в светлината на обстоятелствата по делото и с оглед на следните критерии: сложността на делото, поведението на жалбоподателите и на съответните власти и правния интерес на жалбоподателите в спора (вж., наред с много други източници, *Фридлендър срещу Франция (Frydlender v. France)* [ГК], № 30979/96, § 43, ЕСПЧ 2000-VII).

46. Съдът често е установявал наличието на нарушения на чл. 6, ал. 1 от Конвенцията по дела, повдигащи въпроси, подобни на този по настоящото дело (вж. *Фридлендър*, цитирано по-горе и *Рачеви срещу България*, цитирано по-горе). След като разгледа всички представени пред него материали, Съдът счита, че правителството не е изложило факти или аргументи, които да убедят Съда да достигне до различно заключение по настоящото дело. По-конкретно Съдът отчита общата продължителност на производството, която надхвърля дванадесет години и сама по себе си е прекомерна. Съдът отбелязва също, че са налице и други забавяния на делото по вина на властите, като например забавянето с около три години в резултат на неправилното решение на Софийски градски съд, че не е компетентен да го разгледа (вж. параграфи 19 и 20 по-горе), и забавянето с около една година и пет месеца, в рамките на които Върховният касационен съд е гледал касационната жалба на жалбоподателите (вж. параграфи 23 и 24 по-горе). Що се отнася до поведението на жалбоподателите, при все че няколко съдебни заседания са отложени по тяхна молба, общо натрупаното по тази причина забавяне не надхвърля десет месеца.

47. С оглед на гореизложеното и като взе предвид своята съдебна практика по този въпрос, Съдът счита, че по настоящото дело продължителността на производството е прекомерна и не отговаря на изискването за „разумен срок“.

Ето защо е налице нарушение на чл. 6, ал. 1.

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

48. По-нататък жалбоподателите се оплакват на основание чл. 13 от Конвенцията, че не разполагат с ефикасно средство за вътрешноправна защита по отношение на продължителността на производството. Член 13 гласи:

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните

национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.”

А. Допустимост

49. Съдът отбелязва, че това оплакване не е явно необосновано по смисъла на чл. 35, ал. 3, от Конвенцията. Освен това Съдът отбелязва, че то не е недопустимо на други основания. Следователно трябва да бъде обявено за допустимо.

Б. По същество

50. Съдът отново напомня, че член 13 гарантира ефикасни правни средства за защита пред съответните национални власти за твърдяно нарушение на изискването по чл. 6, ал. 1 делото да бъде разгледано в разумен срок (вж. *Кудла срещу Полша (Kudla v. Poland)* [ГК], № 30210/96, § 156, ЕСПЧ 2000-XI). Дадено средство за съдебна защита се приема за “ефикасно”, ако чрез него може да се предотврати извършването или продължението на твърдяното нарушение или да се предостави достатъчно и справедливо възмездие за което и да е установено нарушение (пак там, § 158, и *Мифсуд срещу Франция (Mifsud v. France)* (реш.) [ГК], № 57220/00, ЕСПЧ 2002-VIII).

51. Ето защо Съдът следва да определи с оглед на конкретните обстоятелства по делото дали в българското право са били налице ефикасни средства за правна защита срещу прекомерната продължителност на производството.

52. Съдът се позовава на констатацията си, че при конкретните обстоятелства по делото “жалбата за бавност” не може да се счита за ефикасно средство за съдебна защита, което следва да бъде изчерпано (вж. параграф 43 по-горе). От това следва, че тази мярка не представлява ефикасно средство за съдебна защита по смисъла на чл. 13 от Конвенцията. Освен това правителството не е представило данни, че България предоставя други съдебни мерки, чрез които страните по делото могат да поискат ускоряване на гражданското производство. И накрая, що се отнася до правните средства за обезщетяване, Съдът не намира за установено по българското право да се предлагат възможности за получаване на обезщетение или друго справедливо възмездие при прекомерна продължителност на производството (вж., например, *Рачеви срещу България*, цитирано по-горе, §§ 96 – 104). Съдът не вижда причина да достигне до различно заключение по настоящото дело.

53. В тази връзка Съдът счита, че в настоящия случай е налице нарушение на чл. 13 от Конвенцията поради липсата на средство за правна защита във вътрешното право, чрез което със съдебно разпореждане да се отстоява правото на жалбоподателите за решаване на делото в разумен срок съгласно чл. 6, ал. 1, от Конвенцията.

IV. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛ. 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

54. Член 41 от Конвенцията гласи:

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.“

A. Вреди

55. Първият жалбоподател претендира 17 000 евро обезщетение за неимуществени вреди. Вторият и третият жалбоподатели претендират съответно 6 000 евро и 3 000 евро.

56. Правителството не изразява становище по този въпрос.

57. Съдът отчита, че жалбоподателите би трябвало да са претърпели неимуществени вреди. Решавайки по справедливост и като отчита всички обстоятелства по делото, Съдът солидарно присъжда на тримата сумата от 5 000 евро по настоящия иск.

Б. Разноски

58. Жалбоподателите претендират 3 000 евро за адвокатски хонорари в производството пред Съда. Освен това те предявяват и иск за сумата от 315 лева или приблизително 161 евро за разходи за превод на техните становища и 60 лв., или равностойността на 30,70 евро, за пощенски разходи. В подкрепа на искането си те представят договор за хонорар със своя адвокат, договор за превод и пощенски квитанции на стойност 21,69 лв., равняващи се на 11,12 евро. Жалбоподателите молят сумата, присъдена за хонорари по настоящия иск, да се заплати директно на техния адвокат г-жа Маргаритова-Вучкова.

59. Правителството не изразява становище по този въпрос.

60. Според практиката на Съда жалбоподател има право на възстановяване на разноски само доколкото е доказано, че те са действително и по необходимост направени и са в разумен размер. В този случай, като се имат предвид внесените документи по делото и горните критерии, Съдът намира за разумно да присъди сумата от 600 евро за разноски по всички искове, 500 евро от които да бъдат преведени директно по банковата сметка на процесуалния представител на жалбоподателите.

В. Лихва за забава

61. Съдът счита за подходящо лихвата за забава да бъде изчислена на основата на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка, с добавени три процентни пункта.

ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ
ЕДИНОДУШНО:

1. *Обявява* жалбата за допустима;
2. *Постановява*, че е налице нарушение на чл. 6, ал. 1 от Конвенцията поради прекомерната продължителност на гражданското производство;
3. *Постановява*, че е налице нарушение на чл. 13 във връзка с чл. 6, ал. 1 от Конвенцията поради липсата на ефикасни средства за правна защита срещу прекомерната продължителност на гражданското производство;
4. *Постановява*
 - (а) ответната държава да заплати солидарно на тримата жалбоподатели в срок до три месеца от датата, на която съдебното решение влезе в сила на съгласно чл. 44, ал. 2 от Конвенцията, долупосочените суми, преобразувани в левова равностойност по курса към датата на плащането;
 - (i) EUR 5 000 (пет хиляди евро) за неимуществени вреди, заедно с всички данъци, които могат да бъдат дължими;
 - (ii) EUR 600 (шестстотин евро) за разноски общо на жалбоподателите, заедно с всички данъци, дължими върху тази сума, от които EUR 500 (петстотин евро) да бъдат преведени директно по банковата сметка на техния процесуален представител – г-жа Маргаритова-Вучкова;
 - (б) след изтичане на указания тримесечен срок до извършване на плащането върху горната сума се дължи проста лихва в размер, равен на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка за периода на забава, с добавени три процентни пункта;
5. *Отхвърля* остатъка от иска на жалбоподателите за справедливо обезщетение.

Изготвено на английски език и оповестено в писмен вид на 6 май 2010 г. в съответствие с чл. 77, ал. 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердик
Секретар на Отделението

Пеер Лоренцен
Председател